

Punkte

Tulemus protsentides

PÕHIKOOLI LÕPUEKSAM

EESTI KEEL

2022

Õpilase ees- ja perekonnanimi:

Kool:

Maakond/linn:

Isikukood:

MEELESPEA

- 1. Eksam kestab 3 tundi (180 minutit).
- 2. Eksamitöö kirjutamist alusta tiitellehe täitmisega.
- 3. Ülesannete lahendamise järjekord vali ise.
- 4. Enne vastamist loe tähelepanelikult tööjuhendeid.
- 5. Kirjuta vastused selleks ette nähtud kohtadele.
- 6. Eksamitöö kirjuta sinise või musta tindi- või pastapliiatsiga, ära kasuta kustutavat tindipliiatsit.
- 7. Kirjuta vastused loetavalt ja üheselt mõistetavalt.
- 8. Paranduste tegemisel ei ole lubatud vastust üle kirjutada ega kasutada korrektuuripliatsit või -linti.

			Max punkte	Õpilasel punkte	Tulemus protsentides
1. osa	Lugemine	50 minutit	30		
	1.1		20		
	1.2		10		
2. osa	Kirjutamine	130 minutit	70		
	2.1		40		
	2.2		5		
	2.3		8		
	2.4		10		
	2.5		7		
Kokku punkte:			100		

1. osa. LUGEMINE

Esimene osa koosneb kahest ülesandest, mille eest on võimalik saada kokku 30 punkti. Ülesannete lahendamiseks on aega ~50 minutit.

1.1 Loe tekst läbi ja lahenda selle põhjal ülesanded. 20 punkti

Jim Ashilevi
Foto: Heiko Kruusi, Linnaleht

Kehade mets
Jim Ashilevi
(Katkend)

I
See oli läinud aastasaja neljanda veerandi lõpul, kui ma ilmale tulin ja ma ei pea sellest teile rääkima, sest te teate täpselt, kuidas see asi käib. Kuidas sündimine käib. Kuidas lapsepõlv käib. Kuidas üleskasvamine käib. Te olete seda omal nahal kogenud. [---]
Ma õppisin teie järgi rääkima. Algul liigutuste ja nägudega, hiljem sõnade ja kirjaga. Numbritega. Ma tulin siia, et olla teie nägu. Et ühel päeval ütleksite: vaat see on hea inimene. Sellest kasvas hea ja väärikas inimene. Tahan olla hea inimene. See on kõik, mida ma tahan. Teie ju teate, kuidas heaks inimeseks kasvamine käib.

II
[---]
Selleks ajaks, kui kooli läksin, oli meie peresse sündinud teine laps, minu vend Aksel. See tähendas uut vastutuskoormat ka minu jaoks. Kuna vanematel läks Aksli hoidmise peale palju auru, pidin ka mina vähemalt natukenegi mehistuma ja olema vanematele toeks nii, nagu oskasin. Aitasin neid majapidamistöodes rohkem kui varem, lõbustasin venda, kui keegi parasjagu temaga tegeleda ei saanud, ja valvasin, et ta kajakate kutse peale lahtisele aknale seisma ei läheks.
Sel ajal, kui tema alles silmavaadet sirgeks ajas ja jalgu alla proovis võtta, tormasin mina juba mööda koolikoridore ringi. Mu esimesed kooliaastad möödusid mööda treppe üles-alla joostes. Trepid, trepid, trepid. Mu esimesed kooliaastad on linoleumi lõhn ja tulised ketsitallad. Mu esimene kooliaasta on kolpa purustav koolikell, mis meid järjekordsesse tundi karjatas. Mu esimesed kooliaastad on trellidega garderoobis kõõluvad ahvipoisid ja mööda põrandat tolmuks lohistatud koolikotid. [---] Mu esimesed kooliaastad on uued sõbrad, kes olid siis juba sama nägu nagu praegu, täiskasvanutena. Mu esimesed kooliaastad on Karolin.
Suhkrust ja jahust ja maasikavahust Karolin. Armastus annab inimesele miljard sõna, aga võtab ära suu. Armastus teeb tummaks. Sellepärast usun tänini, et armastus on tegudes. Armastus on see, mis sa teisele inimesele teed. Sõnad on õhk ja õhk võib käia nii suu kui ka nina kaudu, aga võib käia ka p... kaudu. Ma ütlen kohe ära, et Karolin ei saanud kunagi teada, mida ma tema vastu päriselt tundsin. Kui ma tema koolikoti viienda korruse lauluklassi aknast välja viskasin, oli see küll halb käitumine, aga ainus tegu, mis mulle pähe tuli, mille kaudu talle sõnadeta öelda: ma armastan sind. Oleksin ma tollal teadnud „metafoori” tähendust, oleksin seda nimetanud metafoorseks käitumiseks. Koerustükid asendasid armastuskirju, kius asendas flirti. Kuulge, kuidas siis veel käituda, kui oled tehtud tiigrist ja konnast ja kutsikahännast.

Karolin oli viimane tüdruk, kellele ma tahtlikult või õigemini vabatahtlikult liiga tegin. See oli rumala lapse rumal kiindumus. Ma ei valinud vahendeid, millega end talle märgatavaks teha. Tähtis oli talle kuidagigi mõjuda, vahet polnud, kas hea või halvaga. Loomulikult helistati aknast välja lennanud koolikoti asjus mu vanematele. Loomulikult olid nad vihased. Ema ähvardas panna mind erikooli, niinimetatud

2.5 Uuri seletava sõnaraamatu katkendit ja lahenda selle põhjal ülesanded. 7 punkti

Täidab
hindaja

Otsi ja näita!

artikli osas

Marksõna

Leitud 3 sobivat artiklit.

kook

«koogi 21»

1. küpsisest suurem ja pehmem küpsetatud kondiitritoode. *Ostsime kohvikust kooke.* || (pannkoogi, ka tordi kohta). *Ema hakkab kooki tegema, kooke küpsetama. Söödi kooke moosiga. Sünnipäevalapsele küpsetati suur kook.* | PILTL. **Sel [= lehmaj] ükspuha, kas teeb koogi lauta või karjamaale..* L. Promet.

▷ Liitsõnad: aleksandri|kook, besee|kook, biskviit|kook, hapupiima|kook, herkulo|kook, karusmarja|kook, kohupiima|kook, kondiitri|kook, kreemi|kook, liiva|kook, mandli|kook, marja|kook, mesi|kook, muna|kook, muretaigna|kook, napooleoni|kook, pann|kook, pipar|kook, plaadi|kook, puuvilja|kook, rabarberi|kook, rull|kook, rummi|kook, sünnipäeva|kook, šokolaadi|kook, vahukoore|kook, virsiku|kook, vormi|kook, õuna|kook, ülepannikook; lehmakook.

2. KÕNEK õlikook. **.. ostab [lehmadele] jõutoite, kooke ja kliisid..* M. Mõtslane.

▷ Liitsõnad: kookos|kook, linaseemne|kook, maisi|kook, puuvilla(seemne)|kook, päevalillekook.

kook

«koogu 21»

1. puu, millel konks otsas. **a.** kaevukook. *Kooguga kaev. Kooguga kaevust vett võtma. Koogu otsas rippus ämber. b.* pajakook. *Tõstis paja koogu otsa. Pada ripub lees koogu otsas. *Ahjusuu ees oli kolle kookudega padade riputamiseks..* A. H. Tammsaare.

▷ Liitsõnad: katlakook.

2. MURD konks (1. täh.) **Adraga pandi kartul kevadel maha, sügisel võeti kõverate kookudega üles.* H. Sergio.

3. «» KÕNEK kaelkoogud. **Koogud kaela ja siis kaevult vett kandma!* F. R. Kreutzwald.

4. KÕNEK riugas, vigur, konks

säh sulle kooki moosiga

ütlus ebameeldiva üllatuse, pettumuse korral. **„Ära enam televisioonis esine!” Säh sulle kooki moosiga. Minu jaoks oli see soovitus praegusel hetkel tsipake liiga otsekohene.* E. Raud.

1. Miks on sõna „kook” esitatud sõnaraamatus kaks korda?

2. Leia sõnaraamatust lause, kus sõna „kook” on piltlikus tähenduses.

3. Moodusta iseseisvalt lause, kus sõna „kook : koogu” on kasutatud kõnekeeles.

4. Kelle loomingust pärineb lause „Koogud kaela ja siis kaevult vett tooma!”?

5. Mida tähendab väljend „säh sulle kooki moosiga”?

1 p

58

1 p

59

2/1 p

60

1 p

61

2 p

62

Punkte kokku:

HARIDUS- JA NOORTEAMET

PÕHIKOOLI LÕPUEKSAM EESTI KEEL 2022

raskesti kasvatatavate laste kooli, kus minu teada käisid retsid. See oli ohtlik väljavaade. Ma olin ulakas poiss, aga mitte kriminaal. Jah, mu vanemad pidid Karolinile ostma uue koolikoti. Jah, tema mata õpikul tuli kaas lahti, ning jah, koos kotiga kukkus surnuks ka tema kollane Tamagochi. Jah, sel nädalal õppisin selgeks mõisted „moraalne ja varaline kahju”. See ei tähendanud, et ma väärinuks idiootide kooli saatmist, kus mingi vesipea oleks mult sööklajärjekorras neeru traadiga välja tõmmanud. Idiootide koolist veel enam hirmutas mind isa vaikiv hukkamõist. Ta lihtsalt istus köögilaua taga ja vaatas aknast välja. Justkui ta poleks suutnud mulle otsa vaadata või nagu hinnanuks ta meie suhet ümber. Seesama köögilaud, mille taga alles mõni aeg tagasi olime istunud kui võrdsed, arutanud tööasju ja tulevikuplaane.

„Sa vist ei saa ikkagi asjadest aru?” küsis ema.

Kuna ma ei teadnud tollal, mida tähendab „retooriline”, küsisin kohe vastu: „Millistest asjadest?”

Ema vaatas mind nagu võõrast inimest.

„Päris täpselt ei teagi, mis sinu peas toimub,” ütles ta.

Vähemalt niipalju sain aru, et seda ütles ta endamisi.

Kui mind oma tuppä kodutöid saadeti tegema, hakkasin mõtlema, et äkki ma olengi idioot. Ma polnud varem selle peale niimoodi mõelnud. Aga tõsi ta ju oli ja tõsi ta ju on, et maailmas on targemaid ja rumalamaid inimesi. On inimesi, kes teevad halba, ja on inimesi, kes teevad head. On inimesi, kes mõistavad asju paremini kui teised, ja on inimesi, keda tuleb nende enda rumaluse eest kaitsta. Ruudulise vihiku kohal pliatsit närides lõi mulle silme ette kujutluspilt trellitatud akendega internaatkoolist, kus õpilased kannavad suukorve. Kujutlesin, kuidas pere mind külastuspäeval vaatama tuleb. Kuidas Aksel põrnitseb mind isa selja tagant, julgemata mulle lähemale astuda, sest mine sa hullu tea. Kuidas isa hoiab pilku maas, otsekui ennast süüdistades, et ta sellise peletise sigitas. Kuidas ema embab mu armiliseks piitsutatud kiitsakat keha ja nutab. Kuidas me istume vaikusel ja vahetame mõned kohmetud sõnad. Siis saab külastusaeg läbi ja nad seavad end minekule kergendustundega, et nüüd ei pea tükk aega tulema ega minu peale mõtlema. Akslist kasvab suurepärase inimene, sest ta teeb kõik endast oleneva, et mitte minu sarnaseks muutuda.

(Jim Ashilevi „Kehade mets”, 2015.)

1. Mis oli minajutustaja elueesmärk?

2 p

1

2. Miks tekkisid minategelasel koolis käitumisprobleemid?

2 p

2

3. Millised suhted olid minategelasel oma vanematega enne konflikti Karoliniga? Põhjenda oma vastust.

2 p

3

4. Kuidas mõista minategelase mõtet, et armastus annab inimesele miljard sõna, aga võtab ära suu, armastus teeb tummaks?

5. Miks võib Karolini koolikoti aknast välja viskamist nimetada metafooriliseks käitumiseks?

6. Mida tähendab katkendi kontekstis „varaline kahju”?

7. Kuidas reageeris poja ulakusele tema ema?

8. Kuidas karistas isa poega ulakuse eest? Kuidas see talle mõjus?

9. Millised teadmised on minategelasel raskesti kasvatatavate laste koolist?

10. Seleta väljendeid.

palju auru minema – _____

kolpa purustav koolikell – _____

Foto: Alamy

2 p

2 p

2 p

2 p

1+1 p

2 p

1 p

1 p

Punkte kokku:

2.4 Pane lausetesse puuduvad kirjavahemärgid. 10 punkti

1. Eelmine talv oli aialindude vaatluseks väga soodne üle pika aja oli palju lund ning linnud koondusid sinna kus oli rohkem süüa.
2. Vaatlusel tuvastati üle 65 linnuliigi kuid ka sel korral ilmnis et Eesti aedade kõige tihedamad külalised on rasvatihased.
3. Meie koduaedade esineliku moodustasid järgmised linnud rasvatihane põldvarblane rohevint ja leevike.
4. Talv ongi väga hea aeg linnuvaatlemiseks sest söögimajas on linnud mõnusalt lähedal ja liike on ka vähem rääkis Eesti Ornitoloogiaühingu juhataja Kaarel Võhandu.
5. Oma linnuvaatluse andmed saatis ka Andres Kalamees kelle aias on pesakaste nii suurematele kui ka väiksematele lindudele kokku lausa viis pesakasti.
6. Aias linde vaadates tasub mõelda kuidas nende heaolule kaasa aidata mida saaks lindude heaks ära teha.
7. Mõni väike niitmata aialapike pisike risuhunnik lõigatud õunapuujupid kõik see pakub lindudele toitumisvõimalusi.
8. Kalamees ütles Ei ole ju vaja kuhugi kaugele minna sellise elurikka koha võib teha ka enda aeda.
9. Oluline on meeles pidada reeglit kui alustada aias lindudele rasvapallide seemnete või pähklite jätmist peab seda tegema kuni talve lõpuni.
10. Kui linnud harjuvad kindlas kohas söömas käima ei pruugi nad tuisu pakase ja paksu lumega uut söögikohta leida.

Foto: Karl Adami, looduskalender.ee

Täidab
hindaja

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

1 p

Punkte kokku:

HARIDUS- JA NOORTEAMET

PÕHIKOOLI LÕPUEKSAM EESTI KEEL 2022

2.2 Kasuta tumedalt trükitud sõnades suurt ja väikest algustähte õigesti. 5 punkti

- 1. Esimese maailmasõja viimase aasta segadustes õnnestus eestlastel saavutada riiklik iseseisvus.
- 2. Taganevate saksa vägede kannul tungisid Eestisse kommunistlikud väeosad.
- 3. Vabariigi esimeseks aastapäevaks olid enamlased riigist välja aetud.
- 4. 1919. aasta võnnu lahing tähendas võitu vihatud baltisaksa parunite üle.
- 5. 1920. aastal sõlmiti tartu rahu.
- 6. 1925. aastal loodi kultuuritegevust toetav eesti kultuurkapital.
- 7. Aastatel 1922–1940 anti välja igakuist lasteajakirja laste rõõm.
- 8. Alates 1934. aastast tähistatakse 23. juunit riiklikult võidupühana.

	Täidab	
	hindaja	
0,5 p		22
0,5 p	23	24
0,5 p		25
0,5 p	26	27
0,5 p		28
0,5 p		29
0,5 p		30
0,5 p		31
Punkte kokku:		

2.3 Ühenda kaarega sõnad, mis tuleb kirjutada kokku. Vajadusel kasuta sidekriipsu. 8 punkti

Raha on tänapäeva inim ühiskonna loomulik osa.

Makse vahendina on käibel paberid ja mündid, millel on kindel kuju ja kaal.

Muistsel ajal ei pidanud inimesed raha üle ilmselt samamoodi arvet kui meie.

Hiljutises teadus uuringus püüdsid arheoloogid välja selgitada, kas raha võidi kasutada Kesk Euroopas juba varajasel pronksi ajal.

Muinas teadlased kõrvutasid leitud esemeid oma vahel just välise sarnasuse põhjal.

Arvatav pronksi aegne raha kujutab endast ümaraid pronksist esemeid, näiteks sõrmused.

Arheoloogid võrdlesid enam kui viit tuhandet säärast eset, mis pärinesid ligi paari sajast vanast aardest.

Arheoloogid tegid kindlaks, et ehkki sõrmuste kaal erines, oli neist 70 protsendi kaal siiski nii võrd sarnane, et inimkäsi võinuks neid võrdseks pidada.

Esemete sarnase kuju ja kaalu põhjal järeldavad uurijad, et tegu võib olla varase standardiseeritud valuutaga.

Tolle aja leidude hulka ilmusid juba ka kaalumisriistad, mis viitab, et arveldamine muutus täpsemaks.

Arheoloogid on aeg ajalt nimetanud leitud sõrmuseid ja kirveterasid ka eelajalooliseks euroks.

	Täidab	
	hindaja	
0,5 p		32
0,5 p		33
0,5 p		34
0,5 p		35
0,5 p	36	37
0,5 p	38	39
0,5 p		40
0,5 p		41
0,5 p		42
0,5 p		43
0,5 p		44
0,5 p		45
0,5 p		46
0,5 p		47
Punkte kokku:		

HARIDUS- JA NOORTEAMET

1.2 Loe tekst läbi ja lahenda selle põhjal ülesanded. 10 punkti

Kas noored ropendavad liiga palju?
Andra Rumm, Maarja-Liisa Pilvik, Liina Lindström, Virve-Anneli Vihman

Ikka ja jälle kirjutatakse ajaleheveergudel, et noorus on hukas. Noortele heidetakse ette, et nad ei oska õigesti käituda ega rääkida. Noored veedavad liiga palju aega nutiseadmes, nende keelekasutus kubiseb ingliskeelsetest sõnadest. Lisaks on ajakirjanduses väidetud, et „roppused vürtsitavad üha rohkem Eesti noorte kõnepruuki” (Priit Pullerits). Nüüd näitab eestimaalaste seas värskest korraldatud uuring, et enamiku küsitletute meelest ropendavad noored tööpoolest liiga palju.

Uuringu tegime veebiküsitlusena 2020. aasta veebruaris ja selle tulemused põhinevad pea 1200 inimese vastustel. Küsitluses osalesid naised ja mehed vanuses 10–81 eluaastat. Vastanute hulgas oli nii põhikooli- ja gümnaasiumiõpilasi kui ka kutsehariduskooli ja ülikooli lõpetanud. Küsitluse eesmärk oli teada saada, kuidas eesti keele kõnelejad suhtuvad ropendamisse ja kuivõrd nad endi hinnangul ise ropendavad.

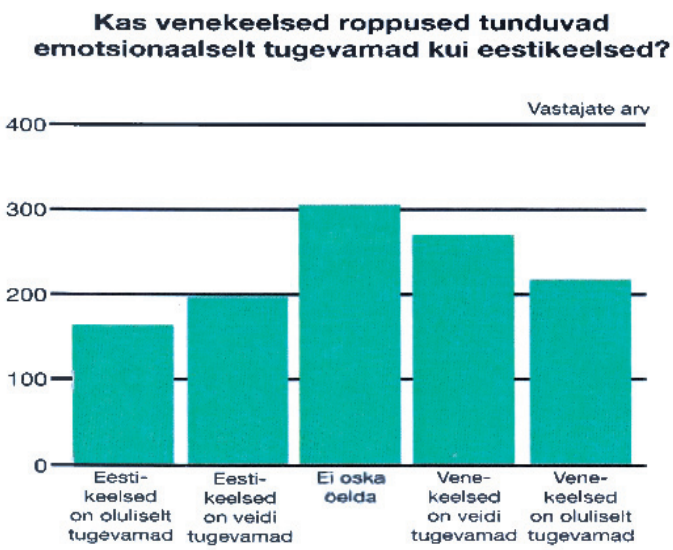
Mida tajutakse ropu sõnana?

Vastanute toodud roppude sõnade näited aitavad mõista, mida inimesed ise tajuvad roppusena. Saadud sõnade loendist selgub, et ropud sõnad on seotud näiteks religiooni (kurat), kehaosa (perse), seksuaalsuse (homo), meelemürgi (alkass), rahvuse (tibla), arengupuude (debiilik) jms. Roppude sõnade loend kattub suuresti sellega, mida keeleteadlased on leidnud ka teiste keelte tabusõnade hulgas, kuhu vandumine ja ropendamine kuuluvad.

Lisaks eestikeelsetele roppustele nimetasid vastanud ka võõrkeelseid roppe sõnu, mida nad eestikeelses vestluses kasutavad. Küsisime vastajatelt, kas inglisis- või venekeelsed roppused tunduvad neile kuidagi emotsionaalselt tugevamad (vängemad) kui eestikeelsed.

Vastanute meelest on eestikeelsed ropud sõnad emotsionaalselt tugevamad kui ingliskeelsed (nt fuck). Kuivõrd enamik vastanuid kõneleb emakeelena eesti keelt, on see ootuspärane: ka mujal on leitud, et inimene tajub oma emakeelt emotsionaalselt kõige laetumana. Seetõttu võivad eestikeelsed roppused tunduda võõrkeelsetest räigemad. Samuti ei pruugi mõne võõrkeelse roppuse puhul kasutaja teada selle tegelikku või täpset tähendust, mistõttu lipsab see kergemini üle huulte ega tundu ropuna. Lisaks võib ingliskeelsete roppude sõnade väge nõrgendada seegi, et neid on sageli kuulda filmide ja videote vahendusel.

Küll aga on põnev ja omamoodi ootusvastane, et venekeelseid roppe sõnu peetakse emotsionaalselt tugevamaks kui eestikeelseid (emakeelseid), kusjuures venekeelsed roppused on emotsionaalselt tugevamad pigem vanema põlvkonna jaoks.

Kas noored ropendavad liiga palju?

Küsitluse järgi mõjutab ropendamist kõige enam vanus. Noored ropendavad nende endi hinnangul väga sageli.

Olenemata vanusest ei ropenda enamik vastanutest võõrastega suheldes ja leiab, et roppe sõnu sobib kasutada vaid lähedaste (nt sõprade) ringis. See näitab ilmekalt, et roppe sõnu tajutakse tabusõnadena, mida iga vestluskaaslasega ei kasutata.

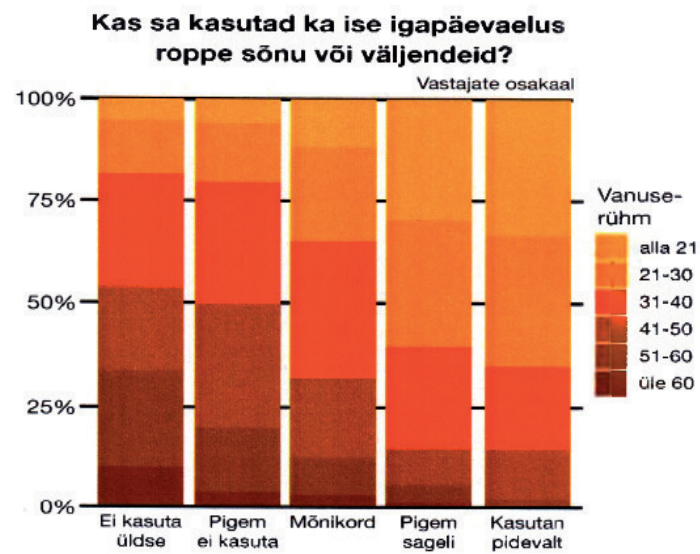
Samuti leidis mõni vastanu, et roppe sõnu oli imelik küsitluses nimetada, sest tööle hakkas justkui enesetsensuur. Ühest küljest võib see näidata vastumeelsust neid sõnu üldse pruukida. Teisest küljest võib see osutada, et ropud sõnad on tihedalt seotud kindla olukorraga, mistõttu võib neid neutraalses tekstis (sh netiküsitluses) olla kummaline kasutada.

Küsisime vastajatelt sedagi, kas nende meelest ropendavad noored liiga palju ja milline on nende endi suhtumine ropendamisse. Enamik vastanuid leiab, et noored ropendavad liiga palju, sealhulgas noored ise, ning vanuselisi erisusi ei tule nii selgelt esile. Küll aga häirib vanemaid inimesi ropendamine noorematest vastanutest rohkem.

Eri vanuserühmade suhtumist ropendamisse võib selgitada mitmeti. Ühest küljest võib muutuda inimese suhtumine ropendamisse tema elu jooksul. Mida vanemaks inimene saab, seda vähem ta ropendab ja seda enam hakkab ropendamine teda häirima.

Teisest küljest tuleb silmas pidada vastanute põlvkondlikke erinevusi. Eri põlvkonnad on üles kasvanud erinevates kultuuriruumides: vanemad Nõukogude Liidus ja nooremad tänapäeva globaliseerunud maailmas. Seetõttu võivad ka ropendamise kultuurilised normid olla muutunud. Erineva kultuurilise tausta tõttu ei pruugi tänapäeva noored kujuneda oma arusaamadelt samasugusteks nagu küsitluses osalenud vanema generatsiooni esindajad. See tähendab, et noored võivadki ropendamisse suhtumises jääda vabameelsemaks kui eelmised põlvkonnad.

Kuigi praegu on muutusi keeruline prognoosida, võib öelda, et noorte ropendamises ei ole midagi eriskummalist. See on olnud noorte seas läbi aegade tavaline viis näidata iseloomu, iseseisvust ja vastuseisu normidele.

Miks inimesed ropendavad?

Küsisime vastanutelt, et kui nad ropendavad, siis miks nad seda teevad. Ühest küljest toodi välja, et see on lihtsalt (halb) harjumus ja ositi jääb see kaaslastelt külge. Teisest küljest aitavad ropud sõnad vastanute meelest täpsemini väljendada emotsioone ja suhtumist. Näiteks toob viha, üllatus või valu ropu sõna kergesti üle huulte. Vastanute arvates muudab ropp sõna sõnumi väljendusrikkamaks ning tugevdab ja rõhutab mõtet. Niimoodi jõuab mõte ka kuulajale selgemini kohale. Kolmandaks aitavad n-ö väga sõnad stressi vähendada ja pinget maandada. Peale selle lisavad need kõnele ka värvi ja vürtsi ning aitavad nalja teha.

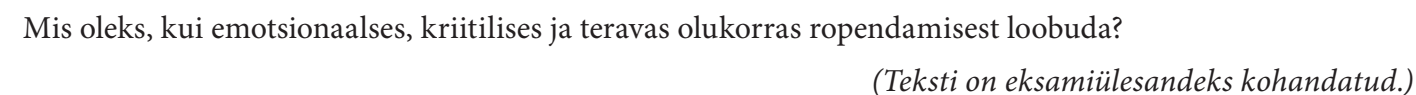
Terviklikku keelde kuuluvad ka ropud sõnad, mis täidavad suhtluses teatud rolle, ja nende kasutus on sageli seotud vanusega.

HARIDUS- JA NOORTEAMET

PÕHIKOOLI LÕPUEKSAM EESTI KEEL 2022

Sisu	Õigekiri	Sõnavara ja stiil	Ülesehitus	Punkte kokku:
18	19	20	21	

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Tõmba õigetele vastustele joon alla.

- Täidab
hindaja

$1+1 p$	1
---------	-----

$1+1 p$	1
---------	-----

3. Miks inimesed ropendavad? Tõmba joon alla kahele õigele põhjusele.
- a) Ropud sõnad on kõikides maailma keeltes olemas.
 - b) Ropud sõnad ja väljendid väljendavad täpsemini emotsioone ja suhtumist.
 - c) Ropud sõnad aitavad valu vähendada.
 - d) Ropendamine on filmides tavaline ja väga levinud.
 - e) Ropendamine aitab sõnumil paremini päralt jõuda.
4. Kui paljud küsitlusele vastanutest peavad venekeelseid roppusi eestikeelsetest emotsionaalselt tugevamaks? Tõmba õigele vastusele joon alla.
- a) umbes 500
 - b) umbes 400
 - c) umbes 300
 - d) umbes 200
5. Millisel vanuserühmal puudub harjumus kasutada igapäevaelus pidevalt roppe sõnu ja väljendeid? Tõmba õigele vastusele joon alla.
- a) alla 21-aastased
 - b) 31–40-aastased
 - c) 41–50-aastased
 - d) üle 60-aastased
6. Mida arvab karikaturist roppustest? Tõmba õigele vastusele joon alla.
- a) Roppude sõnade kasutamine tuleks noorte hulgas ära keelata.
 - b) Ropendada võiks vaid emakeeles.
 - c) Ropud sõnad on keele loomulik koostisosa.
 - d) Kakeldes tuleb jääda viisakaks.

Täidab
hindaja

1+1 p

14

1 p

15

1 p

16

2 p

17

Punkte kokku:

HARIDUS- JA NOORTEAMET

PÕHIKOOLI LÕPUEKSAM EESTI KEEL 2022

2. osa. KIRJUTAMINE

Teine osa koosneb viiest ülesandest, mille eest on võimalik saada kokku 70 punkti. Ülesannete lahendamiseks on aega ~130 minutit.

2.1 Loe tekstid läbi ja kirjuta vähemalt 200-sõnaline kirjand teemal „Mis on õnn?”. Kirjandis võid toetuda loetud tekstidele. Ülesande lahendamiseks on aega ~90 minutit. 40 punkti

Evelin Ilves õnnest

Vahetevahel tundub, et Eesti ühiskonnas on piinlik või häbi rääkida inimlikest, igapäevastest, lihtsatest olulistest asjadest, sellest, mis meie elu ju elamisväärses teevadki. Muidugi – meie elukvaliteedi uuringud näitavad, et oleme oma arengus alles faasis, kus kõige tähtsamaks peetakse edukust ja materiaalseid väärtusi. Õnnelikkusel on sellega ootamatult vähe pistmist.

(Sirp, 20.06.2008)

Lennart Meri, Peeter Tulviste ja Mart Noorma õnnest

„Lennart Meri oli Helsingis oma riigi iseseisvuse taastamise hetkel ja seal sõitis ta esimest korda välisministrina musta autoga Eesti sinimustvalge lipu lehvides. Mäletame hästi tema tollaseid sõnu: „Surusin ennast autonurka ja tundsin, mida tähendab õnn ära tunda oma elu kõige õnnelikum hetk veel enne, kui see hetk on möödas,” meenutas Soome president Tarja Halonen 2006. aastal.

Lennart Meri andis õnnetundele riigimehe ja kirjaniku definitsiooni. Kuidas mõtestavad ja seletavad mõiste „õnn” lahti aga teadlased?

„Inimesel on tahtmised ja ihad, mis mõnikord lähevad õnneks, mõnikord ei lähe. Õnn ongi tasakaal nende asjade vahel, mida sa taotled ja mida sa kätte saad,” arutleb psühholoog Peeter Tulviste.

Füüsik Mart Noorma sedastab: „Ma ei vasta küsimusele, mis on õnn, vaid küsimusele, kuidas saada õnnelikuks. Tuleb teha selliseid asju, millest on kasu paljudele inimestele. Kui sa suurendad õnnekogust enda ümber, voolab sellest sulle tagasi, ja siis sa oledki ise ka õnnelik. Õnnelikus seltskonnas on lihtsam olla ka endal õnnelik – just seda ma rõhutan, kui selgitan noortele, miks teadlaseamet on hea ja miks nad peaks õppima reaalteadusi.”

(Õhtuleht, 3.08.2013)

Lapsed õnnest

10-aastane poiss ütleb, et õnn on süngel udusel hommikul voodis lamamine.

9-aastane tüdruk: „Alati, kui mul on aega kuhugi jalgrattaga sõita, olen õnnelik. Mul on vabadus minna, kuhu tahan, keegi ei sehkenda minu ümber, olen vaba kui lind. Ei saa olla õnnelik, kui sa pole vaba.”

7-aastane poiss: „Õnn on kuivade sügislehtede jalaga lendulöömine metsas.”

10-aastane tüdruk: „Õnn on lihtsalt kellegagi koos olemine ja jagamine.”

8-aastane tüdruk: „Õnn on õhu lõhn suvehommikul, jahe ja karge.”

8-aastane tüdruk: „Õnn on soe tunne sinu kõhus.”

(Sirp, 20.06.2008)